REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 060-09-2/2024/8
Ljubljana, 25. 3. 2024 Predlog

Z A P I S N I K

23. seje Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide (v nadaljevanju: komisija), ki je bila v četrtek, 7. 3. 2024, v Velikem salonu/I, Šubičeva 4, 1000 Ljubljana.

Seja se je začela ob 13.00 in zaključila ob 14.35 uri.

Prisotni člani komisije:
- predsednik komisije: Danijel Kastelic,
- člani komisije: Lidija Jerkič, Jasmina Opec Vöröš, Matjaž Švagan, mag. Elena Zavadlav Ušaj, Drago Žura in
- nadomestni člani: Gregor Korene (nadomeščal Jožeta Smoleta).

Opravičeno odsotni člani komisije:
- podpredsednica komisije: Monika Ažman,
- Mitja Gorenšček, Saška Kiara Kumer, Jože Smole.

Prisotni vabljeni:
- Damjan Mašera, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Eva Vodnik, Vesna Marinko, Nataša Blažko, Ministrstvo za zdravje,
- mag. Tina Humar, Ministrstvo za finance,
- Helena Koprivnikar, Tomaž Čakš, Nacionalni inštitut za javno zdravje,
- Lucija Smojver, Lovro Arnuš, Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano,
- Manca Kozlovič, Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija,
- Mihaela Lovše, Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo,
- Matej Košir, Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip«.

* * *

Dnevni red (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0):

1. **Potrditev zapisnikov 21. in 22. seje Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide**

2. **Predlog zakona o soodločanju delavcev pri čezmejnih združitvah, čezmejnih delitvah in čezmejnih preoblikovanjih kapitalskih družb (ZSDČPKD) – druga obravnava, EPA 1318-IX**

3. **Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI-B) – skrajšani postopek, EPA 1145-IX**

4. **Razno**

* * *

Ad 1.)

Komisija je zapisnika 21. in 22. seje **potrdila** (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0) brez pripomb.

Ad 2.)

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je obravnavala Predlog zakona o soodločanju delavcev pri čezmejnih združitvah, čezmejnih delitvah in čezmejnih preoblikovanjih kapitalskih družb (ZSDČPKD), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru po rednem postopku predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija je predlog zakona **podprla** (PRISOTNIH 7, ZA 7, PROTI 0).

Komisija ugotavlja, da se predlog zakona nanaša na soodločanje delavcev pri čezmejnih združitvah, čezmejnih delitvah in čezmejnih preoblikovanjih kapitalskih družb. S predlogom zakona Republika Slovenija v svojo nacionalno zakonodajo prenaša Direktivo (EU) 2019/2121 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 glede čezmejnih preoblikovanj, združitev in delitev (v nadaljevanju: mobilnostna direktiva), ki spreminja in dopolnjuje veljavna pravila o evropskem pravu družb, ki jih je Slovenija v svoj pravni red implementirala z Zakonom o soodločanju delavcev pri čezmejnih združitvah kapitalskih družb (Uradni list RS, št. 56/08; v nadaljevanju: ZSDČZKD), ki bo prenehal veljati s sprejemom ZSDČPKD. Kot pojasnjuje predlagatelj, zaradi izrazite tehnične naravnanosti mobilnostne direktive in velikega obsega potrebnih sprememb ZSDČZKD slednjega ni bilo moč zgolj novelirati, ampak je bilo treba pripraviti nov, celovit predlog zakona.

Mobilnostna direktiva je sicer v izvorni pristojnosti Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport in je bila v pravni red Republike Slovenije prenesena z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 75/23). Predlog ZSDČPKD pa v nacionalno zakonodajo prenaša zgolj tri člene mobilnostne direktive, ki se nanašajo na vprašanja soodločanja delavcev v organih vodenja in nadzora družbe, ki nastane s čezmejno združitvijo, delitvijo ali preoblikovanjem kapitalske družbe. Z vidika soodločanja delavcev in večje udeležbe delavcev pri odločitvah poslovodstev se tako s predlogom zakona širi že pridobljene pravice delavcev iz naslova čezmejnih združitev, kar trenutno delno ureja že ZSDČZKD, še na čezmejne delitve in čezmejno preoblikovanje kapitalskih družb. Pri tem se na podlagi prenosa določb mobilnostne

direktive, v zvezi s čezmejnimi združitvami kapitalskih družb, v primerjavi z do sedaj veljavno ureditvijo uvaja štiri nove vidike, ki se nanašajo na čezmejne združitve kapitalskih družb.

V skladu z osnovnim načelom predloga zakona se za soodločanje delavcev v zvezi s prej navedenimi čezmejnimi operacijami primarno uporablja zakonodajo države, v kateri ima kapitalska družba, nastala s čezmejno združitvijo, čezmejno delitvijo ali čezmejnim preoblikovanjem, svoj registrirani sedež. Od navedenega se bo odstopalo zgolj v treh zakonsko izrecno določenih primerih, v katerih se bo uporabilo določbe ZSDČPKD.

Predlog zakona v prvi vrsti delavce in poslovodstva družb zavezuje k sklenitvi sporazuma o soodločanju delavcev, v primeru, da navedeni sporazum ni dosežen, pa predlog zakona določa minimalna pravila glede ureditve soodločanja delavcev čezmejnih združitvah, delitvah ali preoblikovanjih kapitalskih družb, ki so povzeta iz mobilnostne direktive.

S predlogom zakona se določa tudi uporabo zakonskih določb v odvisnosti od velikost družb, ki se čezmejno združujejo, delijo in preoblikujejo; širi se varovanje pravice do soodločanja delavcev tudi na primere naknadnih oziroma ponovnih delitev, združitev ali preoblikovanj ter uvaja dodatno obveznost obveščanja predstavnikov delavcev o izidu pogajanj v zvezi s soodločanjem delavcev ali o uporabi standardnih pravil soodločanja.

* * *

Komisija v zvezi s predlogom zakona opozarja, da gre za tematiko, ki bi morala biti predmet socialnega dialoga, ki pa spričo trenutno nedelujočega Ekonomsko-socialnega sveta (ESS) ni bil izveden. Pri tem je prejela pojasnilo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), da je slednje kljub temu skušalo zagotovili pretok informacij s člani in članicami ESS na podlagi posredovanja osnutka predloga zakona vsem članicam in članom ESS, pri čemer so bila na vprašanja delodajalske strani s strani predlagatelja podana določena pisna pojasnila.

Komisija se je ob izraženi podpori predlogu zakona spraševala tudi o njegovi dejanski uporabnosti, saj po pojasnilu MDDSZ trenutno v Sloveniji nima sedeža nobena kapitalska družba, za katero bi prišla v poštev uporaba predloženih zakonskih določb.

Komisija ob zavedanju zaveze do EU in s tem nujnosti prenosa evropske zakonodaje v nacionalni pravni red izpostavlja tudi potrebo po prenovi veljavne ureditve področja soupravljanja delavcev - Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – ZArbit; v nadaljevanju: ZSDU), saj je na ravni podjetij, ki delujejo izključno v Sloveniji, zaznati upad navedenega sodelovanja. Okrepitev pravic delavcev pri soodločanju v okviru podjetij, ki delujejo na nacionalni ravni, namreč lahko služi kot dobra podlaga in zgled za implementacijo pravic delavcev pri soodločanju tudi v primeru podjetij, ki delujejo čezmejno, k čemur sicer stremi predlog ZSDČPKD.

Komisija se je z vidika omejevanja hiperprodukcije zakonskih predlogov spraševala tudi o možnosti ureditve posameznih vprašanj, ki se dotikajo soodločanja delavcev pri upravljanju multinacionalnih družb, zgolj z nadgradnjo ZSDU.

Komisija prav tako ugotavlja, da so določeni elementi soodločanja, ki se jih ureja s predlogom zakona, pomanjkljivo opredeljeni (npr. kaj se zgodi v primeru parnega števila udeležencev in posledične potrebe po prevladujočem glasu), obenem pa ocenjuje, da bi določena vprašanja (npr. sestava in način glasovanja posebnega pogajalskega telesa), ki se jih skuša rešiti na zakonski ravni, bilo bolj smiselno reševati v podzakonskih aktih.

V zvezi z možnimi načini sodelovanja delavcev pri upravljanju (obveščanje, posvetovanje in odločanje), pa komisija ocenjuje, da bi se tudi v primeru čezmejnih operacij moralo več pozornosti nameniti posvetovanju z delavci in ne zgolj njihovemu obveščanju o dogajanju v povezavi s čezmejnimi združitvami, delitvami in preoblikovanji družb.

Predstavnik predlagatelja je v zvezi z izpostavljenimi vprašanji pojasnil, da ZSDU v nacionalnem pravnem redu ureja zgolj dva vidika soodločanja delavcev pri upravljanju, zato po oceni predlagatelja ne predstavlja ustreznega modela za celovito preureditev sistema sodelovanja delavcev pri čezmejnem upravljanju družb, saj se nanaša zgolj na pravico izvolitve ali imenovanja posameznih članov v organe vodenja ali nadzora v družbi in na pravico priporočiti imenovanja ali nasprotovati imenovanju v te organe. Vsebina direktive, ki se prenaša v slovenski pravni red, je po pojasnilu predlagatelja izrazito tehnične narave, zato tudi postopek, ki ga ureja ZSDČPKD, v slovenskem pravnem redu predstavlja *sui generis* in se razlikuje od sistema upravljanja v Republiki Sloveniji. Izhaja namreč iz zahtev direktive EU, ki se jo prenaša v nacionalni pravni red brez opiranja na prej obstoječe strukture ali institute in na način, ki ustreza njeni namembnosti. Republika Slovenija je prav tako zavezana določila iz direktive EU v nacionalno zakonodajo prenesti z zakonskimi določili, zaradi česar po oceni predlagatelja ni ustrezno, da bi določena vprašanja, ki jih ureja direktiva, na nacionalni ravni urejalo zgolj s podzakonskimi akti ali poslovniki.

V zvezi s podrobnostmi o načinu glasovanja in odločanja posebnega pogajalskega telesa ter ostalimi podobnimi vprašanji pa predlagatelj pojasnjuje, da je v osnovi mišljeno, da se vse tovrstne podrobnosti uredi s sporazumom o soodločanju delavcev, zakonske določbe pa se kot vodilo uporabi le v primerih, ko navedenega sporazuma ne bo moč doseči.

* * *

Za poročevalca je bil določen (PRISOTNIH 7, ZA 7, PROTI 0) predsednik komisije, državni svetnik Danijel Kastelic.

Ad 3.)

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI-B), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru po skrajšanem postopku predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija je predlog zakona **podprla** (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0).

Komisija ugotavlja, da se s predlogom zakona želi ustrezno uskladiti nacionalno zakonodajo s pravnim redom EU, in sicer z Direktivo 2014/40/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic o proizvodnji, predstavitvi in prodaji tobačnih in povezanih izdelkov in razveljavitvi Direktive 2001/37/ES (UL L št. 127 z dne 29. 4. 2014, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Direktiva). Evropska komisija je namreč 2022, ob preverjanju ustreznosti njenega prenosa v slovensko zakonodajo, ugotovila manjše nepravilnosti, ki so se nanašale na definicijo tobaka za zvijanje in povezanih izdelkov, podobe zavojčkov in zunanje embalaže tobačnih izdelkov, brisanje evidentiranih podatkov s strani gospodarskih subjektov, vključenih v trgovino s tobačnimi izdelki, obveščanje o novih tobačnih izdelkih ter dajanje na voljo informacij o elektronskih cigaretah Evropski komisiji in drugim državam članicam.

Dodatno se v nacionalno zakonodajno prenaša tudi Delegirano direktivo Komisije (EU) 2022/2100 z dne 29. junija 2022 o spremembi Direktive 2014/40/EU Evropskega parlamenta in Sveta glede umika nekaterih izjem v zvezi z ogrevanimi tobačnimi izdelki (v nadaljnjem besedilu: delegirana direktiva), ki uvaja prepoved značilnih arom (vključno, vendar ne izključno, z aromo sadja, začimb, zelišč, alkohola, bombonov, mentola ali vanilje) za ogrevane tobačne izdelke in aromatičnih snovi v kateri koli od njihovih komponent ali kakršne koli tehnične značilnosti, ki omogočajo spreminjanje vonja ali okusa ali jakosti dima, kot to od 2014 že velja za cigarete in tobak za zvijanje. Poleg tega delegirana direktiva na embalažo ogrevanih tobačnih izdelkov, kadar gre za tobačne izdelke za kajenje, uvaja splošna, informativna in sestavljena zdravstvena opozorila, kot to velja za druge tobačne izdelke za kajenje.

Delegirana direktiva uvaja tudi definicijo ogrevanega tobačnega izdelka, in sicer je to nov tobačni izdelek, ki se segreva, da proizvede emisijo, ki vsebuje nikotin in druge kemikalije in ki jo uporabnik nato vdihne, in je, odvisno od njegovih značilnosti, brezdimni tobačni izdelek ali tobačni izdelek za kajenje.

Glede na to, da se na tržišču pojavljajo novi izdelki z nikotinom, ki pa ne vsebujejo tobaka, predlog zakona uvaja tudi definicijo novega nikotinskega izdelka, ki se ga vključuje tudi v definicijo povezanih izdelkov. V slednjo pa se vključuje tudi vse pripomočke oziroma naprave za njihovo uporabo.

Zaradi vse večje uporabe elektronskih cigaret med otroki in mladostniki in vse večje uporabe tekočin oziroma polnil, ki ne vsebujejo nikotina, vsebujejo pa različne arome, ki se pozneje zmešajo z nikotinskim polnilom oziroma tekočino, predlog zakona izenačuje obravnavo elektronskih cigaret in tekočin oziroma polnil z nikotinom in brez nikotina (na primer glede uradnega obvestila, ki ga je treba predložiti Nacionalnemu laboratoriju za zdravje, okolje in hrano (v nadaljnjem besedilu: NLZOH) šest mesecev pred nameravanim dajanjem na trg, glede njihove prostornine, prepovedi dodajanja vitaminov, zagotavljanja, da teh izdelkov ne morejo uporabljati otroci, in druge določbe, ki jih za elektronske cigarete z nikotinom predpisuje direktiva).

Z omejevanjem arom v elektronskih cigaretah (predlagana je prepoved vseh arom, razen okusa ali vonja tobaka ali mentola) predlagatelj želi zaščititi predvsem otroke in mladostnike pred uporabo elektronskih cigaret ter s tem zaščititi tudi njihovo zdravje, ki

je lahko ogroženo zaradi vdihavanja škodljivih snovi v aerosolu elektronskih cigaret. Arome so namreč po pojasnilu predlagatelja eden ključnih dejavnikov za izbor izdelka in večina adolescentov začne uporabljati izdelek, ki vsebuje arome. Mladi v EU po podatkih raziskave Eurobarometer 2020 najpogosteje uporabljajo sadne arome, nato osvežilne (mentol, meta) in sladke arome. Arome so poleg nikotina, vlažilcev in vode ena glavnih sestavin tekočin za elektronske cigarete, poleg tega pa zmanjšujejo zaznavanje škodljivosti in povečujejo pripravljenost poskusiti izdelek. Aerosol je zaradi njih prijetnejši za vdihavanje oziroma izdelek prijetnejši za uporabo, kar olajša začetek in nadaljevanje uporabe izdelka.

Predlagatelj dodatno izpostavlja, da vse več raziskav kaže, da pri mladostnikih, ki sicer ne kadijo, uporaba elektronske cigarete bistveno poveča verjetnost (tudi do štirikrat), da bodo začeli kaditi tudi običajne cigarete. Zaradi arom so elektronske cigarete napačno zaznane kot manj škodljive od klasičnih cigaret ali celo kot neškodljive, kar velja tudi za dojemanje odraslih. Arome imajo lahko hude škodljive zdravstvene učinke, predvsem na zdravje dihal (zabeležene so bile kemične poškodbe pljuč, celo do ravni potrebe po transplantaciji pljuč). Posledično se s predlaganimi zakonskimi spremembami želi zaščititi tako zdravje otrok in mladostnikov, kot tudi vseh drugih uporabnikov, ki vdihavajo škodljive snovi v aerosolu elektronskih cigaret.

Ker je obseg prepovedi arom v elektronskih cigaretah, njihovih tekočinah oziroma polnilih za ponovno polnjenje prepuščen vsaki posamezni državni članici EU, se po zgledu Danske in Estonije v 10. členu predloga zakona predlaga prepoved uporabe vseh arom, razen okusa ali vonja tobaka ali mentola, v skladu z 22. členom predloga zakona pa se elektronske cigarete in posodice za ponovno polnjenje z aromami, ki niso dovoljene, lahko daje na trg še največ 12 mesecev od uveljavitve zakona.

Kot ukrep na nacionalni ravni se s spremembo 13. člena veljavnega Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI) (2. člen predloga zakona) uvaja tudi omejevalne ukrepe v zvezi z uporabo zeliščnih izdelkov za kajenje, ki ne zgorevajo, ampak se samo segrevajo, saj se po pojasnilu predlagatelja na trgu pojavlja vedno več zeliščnih izdelkov, ki ne vsebujejo tobaka, so pa prepojeni z nikotinom ali vsebujejo različne druge substance (npr. konopljo), ki so ravno tako škodljive za zdravje. V zvezi z njimi namreč še ni vzpostavljenih nobenih omejitev, ne v kakšni od evropskih direktiv ne v nacionalni zakonodaji. Z dodatno regulativo bo tudi za te izdelke veljala prepoved njihove prodaje mladoletnim osebam.

Hkrati se s predlogom zakona vzpostavlja zakonodajne okvire, ki bodo omogočili boljši nadzor in doslednejše sankcioniranje kršitev predpisov na tem področju, na podlagi vključevanja in sodelovanja več nadzornih organov ter na podlagi sankcioniranja določenih novih kršitev posameznikov. S predlogom zakona se tako posamezniku (fizični osebi) prepoveduje prodajo oz. dajanje na trg tobaka, tobačnih izdelkov ali povezanih izdelkov, pa tudi, da iz tretjih držav uvozi tobak, tobačne ali povezane izdelke, razen izdelkov, ki so v določenih količinah predmet oprostitve v skladu s predpisom, ki ureja sistem oprostitev carin v EU. Posamezniku se prepoveduje tudi pridobivanje prej navedenih izdelkov prek internetne prodaje. Temu primerno so v predlogu zakona predvidene tudi globe za posameznike v primeru kršitev zakonskih določb. Uvaja se tudi obvezni odvzem izdelkov, ki niso v skladu z zakonodajo.

Kot pojasnjuje predlagatelj, bodo s predlaganimi ukrepi uresničeni tudi cilji Strategije za zmanjševanje posledic rabe tobaka Za Slovenijo brez tobaka 2022–2030, iz katere izhaja cilj zmanjšanja deleža odraslih uporabnikov t. i. povezanih izdelkov, kamor spadajo tudi elektronske cigarete in ogrevani tobačni izdelki, v letu 2030 na manj kot 5 %, do leta 2040 pa naj bi bila Slovenija družba brez tobaka. V zvezi z mladostniki pa prej navedena strategija navaja cilj zmanjšanja deleža mladostnikov, ki so uporabili povezane izdelke in druge nikotinske izdelke v zadnjih 30 dneh, v letu 2030 med 13-letniki pod 1 % in med 15-letniki pod 5 %. Podatki iz raziskav v letih 2020 do 2021 namreč nakazujejo, da kadar koli v življenju elektronsko cigareto uporabi okoli četrtina mladih, najnovejši podatki pa kažejo, da se je med 15-letniki uporaba dvignila z 1 % v 2014 na 17 % v 2022, nezanemarljive odstotke uporabnikov elektronski cigaret pa se beleži celo že med 11-letniki.

Zaradi nepopolne zaščite prebivalcev pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu (prepoznane tudi z vidika mednarodnih organizacij, kot sta Svetovna zdravstvena organizacija in Evropska mreža za preprečevanje kajenja in odvisnosti od tobaka) in emisijam drugih povezanih izdelkov ter velikega deleža neskladnosti z zakonskimi določbami se s predlogom zakona prepoveduje kajenje v kadilnicah v vseh zaprtih javnih in delovnih prostorih, s čimer se želi popolnoma zaščititi prebivalce pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu v navedenih prostorih. Takšen ukrep že poznajo številne druge države. Kot pojasnjuje predlagatelj, k temu Slovenijo zavezuje tudi Okvirna konvencija Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom (FCTC), ki jo je Slovenija ratificirala že leta 2005 in v skladu s katero morajo države pogodbenice sprejeti učinkovite ukrepe na navedenem področju. V 24. členu predloga zakona je tako predvideno, da se Pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati kadilnica (Uradni list RS, št. 52/17), uporablja do 23. oktobra 2028, s čimer se omogoča skoraj pet-letno prehodno obdobje za prehod na novo ureditev.

Predlagatelj izpostavlja, da se z vsemi predlaganimi ukrepi želi prispevati k boljšemu zdravju ljudi in vzdržnosti zdravstvenega sistema v Republiki Sloveniji v prihodnosti, pojasnjuje pa tudi, da je Evropska komisija v prednotifikacijskem postopku zaradi zaščite delovanja notranjega trga EU v uradnem pojasnilu z dne 1. 2. 2024 Slovenijo v zvezi z aktualnim predlogom zakona opozorila le na nujnost zagotavljanja pravne jasnosti pri ločevanju ukrepov, sprejetih na nacionalni ravni, in ukrepov, ki izhajajo iz delegirane direktive (uporaba ustrezne terminologije). V zvezi s tem predlagatelj z namenom poenotenja uporabljenih izrazov v predlogu zakona napoveduje vložitev amandmajev na predlog zakona v nadaljevanju zakonodajnega postopka.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Ministrstva za finance, ki pojasnjuje, da je bila vsebina predloga zakona usklajena znotraj Vlade, zato k predlogu zakona nima pripomb, Ministrstvo za gospodarstvo, obrt, turizem in finance pa je svojo udeležbo na seji komisije opravičilo.

Komisija je bila seznanjena s stališčem Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki predlogu zakona izreka podporo, saj so izdelki, na katere se nanaša predlog zakona (elektronske cigarete, ogrevani tobačni izdelki, nikotinske vrečke, itd.), zdravju škodljivi in v zvezi z njihovo uporabo še niso znani vsi negativni učinki (tudi glede morebitnega vpliva na pojav rakavih obolenj), ker zaradi kratkega obdobja njihove dostopnosti raziskave še potekajo. So pa že dostopni podatki, ki kažejo, da uporaba elektronskih

cigaret predstavlja zvišanje tveganja za pojav bolezni srca in ožilja, bolezni dihal in sladkorne bolezni, ki je primerljivo z učinki kajenja cigaret. Že izvedene raziskave prav tako kažejo, da ima uporaba elektronskih cigaret lahko zelo resne posledice že v primeru kratkoročne uporabe, kar je še posebej zaskrbljujoče zaradi precej razširjene uporabe navedenih izdelkov med otroci in mladostniki. Možne so tako zastrupitve z nikotinom kot razne kemične poškodbe pljuč, različne oblike pljučnice, epileptični napadi itd. Tudi za ogrevane tobačne izdelke veljajo enaka opozorila, saj tudi zanje ni znanih dokazov, da bi bili manj škodljivi kot kajenje navadnih cigaret.

NIJZ opozarja, da je nikotin snov, ki uporabnika zasvoji, zato slednji praviloma nadaljuje z uporabo izdelkov, ki slednjega vsebujejo, kar vodi do njihove dolgoročne uporabe. Pri mlajših uporabnikih je ta skrb še večja, saj so slednji še bolj dovzetni za učinke nikotina, težje se jim bodo uprli, posledično pa bodo te izdelke potencialno uporabljali na daljše časovno obdobje, torej tudi v odrasli dobi. Že zdaj podatki kažejo, da je uporaba elektronskih cigaret in z njimi povezanih izdelkov med mladostniki višja kot med odraslimi. V splošni populaciji je odstotek uporabnikov elektronskih cigaret takšen kot med 13-letniki, podobno velja tudi za nikotinske vrečke. Za ogrevane tobačne izdelke pa je odstotek odraslih uporabnikov primerljiv z odstotkom uporabnikov, ki so stari 17 let. NIJZ dodatno pojasnjuje, da elektronske cigarete po zadnjih podatkih iz 2022 uporablja 2 % 11-letnikov, 6 % 13-letnikov in skoraj petina 15-letnikov in 17-letnikov, pri čemer se predvideva, da je v vmesnem obdobju uporaba med otroci in mladostniki še narasla, saj dokazano raste hitreje kot med odraslimi.

Zaradi hitrega razvoja možganov v otroški in mladostniški dobi uporaba elektronskih cigaret in ostalih povezanih izdelkov po pojasnilu NIJZ vpliva tudi na miselne sposobnosti, povzroča tesnobnost, impulzivnost, zviša pa se tudi tveganje za uporabo drugih psihoaktivnih snovi, med drugim lahko vodi tudi v začetek kajenja navadnih cigaret, tudi za tiste, ki sicer ne bi imeli predispozicij za to, da postanejo kadilci. NIJZ izpostavlja tudi nikotinske vrečke, ki v nasprotju z navadnimi in elektronskimi cigaretami še niso regulirane, zato pozdravlja ukrepe tudi na tem področju.

Vse navedeno po opozorilu NIJZ nakazuje na velik javnozdravstveni problem, zato je treba po njegovi oceni ustrezno ukrepati. Posledično predlaga, da se v zakon vrne ureditev iz prvotne različice predloga zakona, po kateri se je med prepovedane arome v elektronskih cigaretah in z njimi povezanih izdelkih vključevalo tudi aromo mentola, saj gre za aromo, ki je med mladostniki zelo priljubljena in olajša vdihavanje aerosola elektronskih cigaret in uporabo drugih primerljivih izdelkov. Če bi se dopustilo uporabo arome mentola, NIJZ ocenjuje, da bi ukrep prepovedi uporabe arome mentola razvodenel osnovni cilj uvedbe tega ukrepa. Ocenjuje tudi, da je prehodni rok za prepoved prodaje elektronskih cigaret in posodic za ponovno polnjenje z aromami enega leta, glede na trenutno stanje, predolgo obdobje, saj bi se moralo zaščiti zdravja otrok in mladostnikov dati prednost pred zaščito interesov proizvajalcev prej navedenih izdelkov. Prav tako ocenjuje, da bi prehodno obdobje za uvedbo ukrepov v zvezi s prepovedjo kajenja v kadilnicah (v Sloveniji naj bi jih bilo trenutno 120), ki je določeno v drugem odstavku 24. člena predloga zakona, morali zmanjšati s skoraj petih let na največ eno leto od uveljavitve zakona.

V zvezi s pogostim navajanjem svobodne gospodarske pobude kot argumenta za nasprotovanje nekaterim od predloženih ukrepov, pa NIJZ meni, da mora imeti zaščita

zdravja otrok in mladostnikov ter zdravega življenjskega okolja, ki je zagotovljena tudi z Ustavo RS, prednost pred prej navedeno pravico gospodarstva in dobički, ki se jih ustvarja na račun otrok in mladostnikov s prodajo zgoraj navedenih izdelkov. Ustava RS namreč v 74. členu določa, da se gospodarske dejavnosti ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo.

Komisija ugotavlja, da se podpori predlogu zakona in navedenim pripombam NIJZ glede omejevanja arom v elektronskih cigaretah in skrajšanja prehodnega obdobja do prenehanja uporabe kadilnic pridružuje tudi NLZOH, saj na podlagi analize trga elektronskih cigaret in drugih primerljivih izdelkov ugotavlja, da njihova ponudba in uporaba strmo naraščata, zato je po oceni NLZOH ukinitev možnosti uporabe katerekoli arome, ki izdelke naredi bolj privlačne za uporabo, med drugim tudi arome mentola, nujna. Veliko navedenih izdelkov je namreč otrokom dostopnih prek črnega trga, saj imajo določene države na tem področju milejšo zakonodajo, ki omogoča prodajo izdelkov z višjimi vsebnostmi nikotina in večje posodice za ponovno polnjenje, kar vodi do večje verjetnosti za predoziranje z zdravju škodljivimi substancami. Posledično je zelo pomembno, da se s predlogom zakona naslavlja tudi navedena vprašanja.

NLZOH dodatno opozarja, da je trg preplavljen z novimi (nikotinskimi) izdelki, prav tako je trg z elektronskimi cigaretami zelo fleksibilen in se hitro prilagaja novim zakonskim ukrepom, zato je že ob sprejemu aktualne zakonske novele treba razmišljati o prihodnjih ukrepih, ki bodo sledili dogajanju na trgu. Kot sivo cono veljavne zakonske regulative NLZOH izpostavlja prepletanje trga elektronskih izdelkov s področjem drog in prehranskih dopolnil, npr. v primeru t. i. »vejpov«, ki vsebujejo heksahidrokanabinol (HHC) ali njegove izomere, ki imajo podobne učinke, kot jih ima THC.

Na trgu so dosegljivi tudi zeliščni izdelki za kajenje, ki se segrevajo in lahko med drugim vsebujejo industrijsko konopljo ter se posledično uporabljajo za dovajanje CBD-ja in drugih substanc, kar po opozorilih NLZOH prav tako še ni ustrezno regulirano. Dosegljiva so tudi sredstva, ki olajšujejo vdihavanje določenih substanc, vplivajo na spolno moč itd., kar potrošnika dodatno spodbuja k nakupu tovrstnih izdelkov. Kot izpostavlja NLZOH, se soočamo z zelo obsežnim trgom izdelkov, ki ga bo treba z ustreznimi ukrepi regulirati vedno znova, če se želi doseči želene cilje varovanja zdravja ljudi. Pri tem se posebej opozarja na uporabo nikotinskih vrečk, ki pri otrocih lahko hitro povzroči predoziranje z zdravju škodljivimi substancami, zato bi bilo treba v prihodnje regulativi tudi v tem segmentu nameniti več pozornosti. Kot začetni ukrep NLZOH predlaga vzpostavitev obveze poročanja o vsebnostih nikotina in ostalih aditivov v nikotinskih vrečkah v že obstoječ elektronski portal, ki ga upravlja Evropska komisija, to je European Common Entry Gate (v nadaljevanju: EU-CEG sistem), ki sicer služi za poročanje o vseh informacijah, povezanih s tobačnimi in povezanimi izdelki.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija (NoExcuse) (v nadaljevanju: Mladinska zveza Brez izgovora), ki predlogu zakona prav tako izreka podporo, a meni, da je prostora za izboljšanje regulative na tem področju še precej. Mladinska zveza Brez izgovora izraža zadovoljstvo, da se z namenom zaščite otrok in mladostnikov končno regulira tudi področje elektronskih cigaret, med drugim tudi v povezavi z uporabo arom, za kar se sama zavzema že nekaj časa, in se pridružuje predlogom NIJZ in NLZOH, da naj se v zakon ponovno vključi prepoved uporabe arome mentola. V zadnjih letih se namreč zlasti med populacijo otrok in mladih pojavlja velika

zmeda v razumevanju negativnih učinkov novih tobačnih izdelkov, med drugim elektronskih cigaret, kljub številnim jasnim primerom (npr. zastrupitve z različnimi substancami). Mladinska zveza brez izgovora opozarja tudi na to, da se uporabo elektronskih cigaret v šolah precej zlorablja in da se ne upošteva pravil v zvezi z omejitvijo kajenja v šolskih prostorih, saj brez ustrezne regulacije slednje ostaja siva cona.

Opozarjajo tudi, da se v povezavi z uporabo tobačnih in povezanih izdelkov veliko govori o pravicah, pri čemer Mladinska zveza Brez izgovora v prvi vrsti izpostavlja pravice otrok in mladostnikov, ki so pri uporabi elektronskih cigaret in primerljivih izdelkov v veliki meri izpostavljeni pritiskom industrije, ki deluje na tem področju. Uresničevanje pravic otrok in mladostnikov je tesno povezano tudi z njihovim načinom življenja, pri čemer mladi zadnje čase občutijo veliko višje ravni stresa kot v preteklosti. Kot kažejo podatki iz raziskave Mladina 2020, se je občutek nelagodja in stresa v vsakdanu mladih povečal za 300 %, kar po izkušnjah Mladinske zveze Brez izgovorov industriji na področju tobačnih in povezanih izdelkov daje dobro podlago za ponujanje svojih proizvodov kot pripomočkov za izboljšanje tovrstnega počutja.

Mladinska zveza Brez izgovora opozarja tudi na to, da ne glede na zakonsko prepoved prikazovanja ali uporabe tobaka, tobačnih izdelkov in povezanih izdelkov v okviru televizijskih vsebin in javnih nastopov, ki so namenjeni osebam, mlajšim od 18 let, proizvajalci tobačnih in povezanih izdelkov vedno znova najdejo načine, da se izognejo navedenim omejitvam (prikazovanje v video vsebina in drugih digitalnih izdelkih), zato bi bilo nujno treba urediti tudi to področje.

Kot opozarja Mladinska zveza brez izgovora, enega od načinov za spodbujanje uporabe elektronskih in navadnih cigaret predstavlja tudi uporaba arom, med drugim mentola. Opozarja tudi na to, da proizvajalci tobačnih in povezanih izdelkov oglaševanje pogosto osredotočajo na specifične družbene skupine (npr. na ženske, otroke in mladostnike). Pri tem izpostavlja, da argument proizvajalcev elektronskih cigaret, da slednje predstavljajo pripomoček za odvajanje od kajenja in da bi s prepovedjo njihove uporabe omejili to njihovo pravico, ne zdrži presoje stroke. Če bi proizvajalci resnično sledili navedenemu cilju, bi po oceni Mladinske zveze Brez izgovora že sami opustili uporabo arom, ki izkušnjo kajenja dokazano izboljšajo. Poudarja tudi, da podatkih Eurobarometra iz 2020 v Sloveniji 92 % prebivalcev podpira ukinitev vseh arom v tobačnih izdelkih, kar presega povprečje podpore navedeni ukinitvi v celotni EU (47 %). Slednje po oceni Mladinske zveze Brez izgovora potrjuje, da je zdravje na lestvici vrednost Slovencev na visokem mestu.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (v nadaljevanju: Slovenska zveza za javno zdravje), ki skupaj z vsebinsko mrežo 160 nevladnih organizacij z naslovom »NVO varujejo naše zdravje«, predlogu zakona izraža podporo. Podpira tudi že prej navedene predloge za prepoved uporabe arome mentola v elektronskih cigaretah, saj njegova uporaba dokazano povečuje verjetnost za zasvojenost kot tudi stopnjo zasvojenosti s kajenjem elektronskih cigaret in drugih primerljivih izdelkov. Po podatkih American Lung Association uporaba arom pri mladih oteži opustitev kajenja, hkrati pa olajša začetek zasvojenosti. Pri tem Slovenska zveza za javno zdravje, tako kot NIJZ, opozarja, da kajenje elektronskih cigaret lahko poškoduje ali celo uniči celice v telesu posameznika, povzroči ali poslabša

srčno-žilne bolezni itd. Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije je tobačna epidemija ena največjih groženj javnemu zdravju, saj vsako leto povzroči več kot 8 milijonov smrti, od katerih jih je 7 milijonov posledica neposredne uporabe tobaka, 1,2 milijona smrti pa posledica pasivnega kajenja, torej izpostavljenosti nekadilcev zdravju škodljivim snovem, povezanih s tobakom in povezanimi izdelki. Gospodarski stroški uporabe tobaka in povezanih izdelkov pa vključujejo tudi precejšnje stroške v zdravstvu zaradi zdravljenja bolezni in velik izgubljen človeški in delovni kapital zaradi obolevnosti in umrljivosti.

Slovenska zveza za javno zdravje meni, da je pri prepovedi uporabe arome mentola v elektronskih cigaretah treba slediti zgledu prepovedi uporabe navedene arome v klasičnih cigaretah, kar velja od 20. 5. 2020, saj ima kajenje elektronskih cigaret takojšnji učinek na zdravje posameznika. Kot je ugotovila Smoke Free asociacija iz Grčije, že ena sama pokajena elektronska cigareta takoj povzroči škodljive vnetne procese in fizične poškodbe pri prej sicer zdravih dihalih. Tudi pri pasivnem kajenju prihaja do škodljivih učinkov na zdravje posameznika, saj dihala lahko utrpijo primerljive poškodbe, škodljivi učinki pa so še toliko bolj izraženi pri mladih astmatikih.

Slovenska zveza za javno zdravje prav tako poziva, da naj se Slovenija pri reguliranju področja tobačnih in povezanih izdelkov še naprej zgleduje po uspešnejših državah na tem področju (npr. Finska, Ukrajina, Nizozemska, Litva, Grčija, Kanada …). Kanada je npr. mentol kot aromo v klasičnih cigaretah prepovedala že 2017 in od takrat je kar 21,5 % uporabnikov klasičnih cigaret opustilo kajenje, prav tako je bilo občutno manj tistih, ki so s kajenjem ponovno začeli potem, ko so ga enkrat opustili.

Slovenska zveza za javno zdravje izpostavlja tudi korelacijo med zmanjševanjem uporabe tobaka in povezanih izdelkov in zmanjševanjem okoljskega bremena, pri čemer izpostavlja opozorila Velike Britanije, da tobačna industrija ni odgovorna zgolj za proizvodnjo tobačnih izdelkov, ampak tudi za ustvarjanje ogromnih količin cigaretnih in e-cigaretnih odpadkov.

Slovenska zveza za javno zdravje ob podpori ukrepom iz predloga zakona, ki bodo ščitile zdravje državljanov, izpostavlja tudi nujnost preventivnega delovanja na tem področju, s posebnim fokusom na področje izobraževanja, saj se bo le tako lahko doseglo zadane cilje iz že prej omenjene strategije Za Slovenijo brez tobaka do 2030 in tudi do 2040, ko naj bi bilo v Sloveniji manj kot 5 % kadilcev.

Komisija ugotavlja, da podporo predlogu zakona izreka tudi Inštitut za raziskave in razvoj Utrip (v nadaljevanju: Inštitut Utrip), ki podpira tudi dopolnitve, predlagane s strani NIJZ in ostalih na seji prisotnih vabljenih. Prav tako sporoča, da predlogu zakona izreka podporo tudi Slovensko združenje za kronične nenalezljive bolezni, katerega člani so tudi Inštitut Utrip, Slovenska zveza za javno zdravje in Mladinska zveza Brez izgovora.

Inštitut Utrip meni, da v zvezi z uvajanjem ukrepa prepovedi uporabe arom ne bi smeli dopustiti prehodnega obdobja, ampak bi moral ukrep začeti veljati takoj ob uveljavitvi zakona. Meni tudi, da se moramo pri sprejemanju ukrepov kot družba odločiti, ali bomo v primeru prepovedi uporabe arom v elektronskih cigaretah podprli otroke in mladostnike ter njihove pravice do zdravja in zdravega okolja ali ozke interese dela industrije in z njimi povezanih deležnikov. Inštitut Utrip veseli, da tokrat glede nujnosti sprejema

strožjih ukrepov na področju tobačne politike ni enotna samo stroka, ampak tudi politični odločevalci. Kljub temu, da v Sloveniji ni več tovarne, ki bi proizvajala tobačne in povezane izdelke, je navedena industrija po izkušnjah Inštituta Utrip precej aktivna v slovenskem prostoru, zelo pogosto posredno, prek različnih združenj zagovornikov uporabe tobačnih in z njimi povezanih izdelkov, zato ocenjujejo, da bi se na tem področju moralo z namenom zaščite javnega zdravja možnost lobističnih stikov strožje regulirati (jih omejiti ali celo prepovedati). Inštitut Utrip opozarja tudi na to, da pogosto črni trg na področju tobačnih in povezanih izdelkov ustvarja kar sama industrija, ki deluje na tem področju.

Komisija je prejela tudi številna elektronska pisma podpore spremembam zakonodaje, ki so jih na komisijo naslovili različni deležniki iz držav EU in širše, ki delujejo na področju preprečevanja negativnih posledic uporabe tobaka, in sicer: iz Nizozemske, Belgije, Gruzije, Francije, Španije, Norveške, Irske, Švedske, Romunije, Kosova, Turčije, Avstrije, Italije, Nemčije in Evropske zveze bolnikov z rakom.

* * *

Komisija je predloženim zakonskim rešitvam izrekla podporo, hkrati pa podprla (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0) pripombe stroke in ostale zainteresirane javnosti, prisotne na seji komisije, in **predlagala predlagatelju in kvalificiranim predlagateljem amandmajev, da v nadaljevanju zakonodajnega postopka proučijo in upoštevajo pripombe in predloge za dodatno izboljšanje predloga zakona.**

Pri tem je komisija izpostavila naslednje **konkretne pripombe k posameznim členom predloga zakona:**

<u>K 10. členu</u>:

Vsebina 10. člena predloga zakona naj se spremeni tako, da se okusa ali vonja mentola ne bo več štelo kot izjemo pri uporabi arom v elektronskih cigaretah in posodicah za ponovno polnjenje.

<u>Obrazložitev</u>:
Uporaba arom predstavlja enega od načinov za spodbujanje uporabe tako klasičnih kot elektronskih cigaret, pri čemer mentol predstavlja aromo, ki je v elektronskih cigaretah med najstniki zelo priljubljena, saj olajša vdihavanje aerosola elektronskih cigaret in uporabo drugih primerljivih izdelkov. Uporaba arom v elektronskih cigaretah, med drugim tudi arome mentola, dokazano povečuje verjetnost za pojav zasvojenosti kot tudi stopnjo zasvojenosti s kajenjem elektronskih cigaret in drugih primerljivih izdelkov. Pri uporabi arome mentola v elektronskih cigaretah je zato treba slediti ukrepu prepovedi ostalih arom in zgledu že uveljavljene prepovedi uporabe arome mentola v klasičnih cigaretah. Navedeni ukrep po podatkih iz tujine (npr. Kanade) na dolgi rok vodi do pozitivnih rezultatov (opustitev kajenja in manj možnosti za ponovni začetek kajenja).
Če bi se kljub prepovedi uporabe ostalih arom vseeno dopustilo uporabo arome mentola, se ocenjuje, da sicer dober ukrep prepovedi uporabe okusov in vonjev v elektronskih cigaretah in posodicah za ponovno polnjenje ne bi dosegel zadanega cilja, to je zmanjšanje uporabe elektronskih cigaret in s tem zaščite zdravja prebivalcev Slovenije, predvsem otrok in mladostnikov, med katerimi uporaba elektronskih cigaret in

primerljivih izdelkov izrazito narašča. Prav tako bi takšen pomanjkljiv ukrep lahko vrgel senco dvoma na to, da si predlagatelj oziroma odločevalci resnično prizadevajo za spremembe na tem področju.

K 22. členu:

Člen naj se črta.

Obrazložitev:
Predlaga se, da prepoved uporabe arom naj stopi v veljavo takoj ob uveljavitvi zakona, namesto da se dopusti, da se lahko elektronske cigarete in posodice za ponovno polnjenje z aromami daje na trg še nadaljnjih 12 mesecev od uveljavitve tega zakona.

K 24. členu:

V 24. členu predloga zakona se besedilo »23. oktobra 2028« spremeni v ustreznejši datum, tako da bo kajenje v kadilnicah dopustno še največ eno leto po uveljavitvi zakona.

Obrazložitev:

Ocenjuje se, da je trenutno predvideno prehodno obdobje v katerem bo še možno kaditi v kadilnicah, ki naj bi trajalo malo manj kot pet let, predolgo, saj ni nobene tehtne podlage za to, da se tisti, ki trenutno upravljajo kadilnice, novi zakonski ureditvi ne bi mogli prilagoditi že v veliko krajšem obdobju. Posledično se predlaga, da naj ukrep prepovedi kajenja v kadilnicah začne veljati najkasneje eno leto po uveljavitvi zakona in ne šele 23. oktobra 2028. S tem bi se upoštevalo tudi opozorila Svetovne zdravstvene organizacije, ki opozarja na to, da bi morali v Sloveniji čim prej zagotoviti bolj popolno zaščito prebivalcev pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu .

* * *

Komisija ob izraženi podpori predlagani bolj strogi regulaciji na področju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov opozarja tudi na to, da bi se morali v večji meri posvetiti preventivnim aktivnostim na tem področju, jih razširiti, že obstoječe pa okrepiti. Tudi z vidika stroškov, ki jih zdravstvenemu sistemu in posredno tudi drugim družbenim sistemom povzroča uporaba tobačnih in povezanih izdelkov, bi bilo treba razmišljati o dodatnih ukrepih, s katerimi bi se namesto kurative krepilo preventivo. Kot enega od možnih ukrepov se predlaga različno obravnavo zavarovancev iz naslova zdravstvenega zavarovanja v odvisnosti od tveganj za njihovo zdravje, ki se jim zavestno izpostavljajo, med drugim tudi npr. kajenju. S tem bi se odvračalo posameznike od kajenja, dodatno spodbudilo tiste, ki kadijo, da s to navado prenehajo, in nagradilo vse tiste, ki skrbijo za svoje zdravje. V prvi vrsti je namreč vsak posameznik tisti, ki odgovarja za svoje zdravje, pri čemer je treba v čim večji meri zaščititi tiste, ki še ne znajo sami dobro oceniti, kaj je dobro za njihovo zdravje (npr. otroke in mladostnike, ki še razvijajo svojo osebnost in so zato bolj dovzetni za vplive iz okolice in s strani vrstnikov).

Komisija poziva tudi k osredotočanju na prepoznavo in odpravo vzrokov (osamljenost, depresivnosti, tesnobnost, stres, nizka samopodoba…), zaradi katerih se otroci in mladostniki zatekajo k uporabi elektronskih cigaret, saj zgolj s prepovedmi ne bomo mogli v celoti doseči zadanega cilja zaščite njihovega zdravja. Po dosedanjih izkušnjah se namreč proizvajalci hitro prilagodijo novim razmeram in uporabljajo zelo agresivne pristope za pridobivanje novih kupcev njihovih izdelkov, zato bodo najbrž kmalu na trgu na voljo novi izdelki, ki bodo ponovno lahko dosegli določeno maso otrok in mladostnikov, če se slednjih ne bo v zadostni meri opremilo z znanjem o škodljivosti uporabe tovrstnih izdelkov. Komisija zato apelira na vse pristojne v državi, da naj se, poleg že precej aktivne civilne družbe, na tem področju še dodatno okrepi preventivne aktivnosti, ki naj se jih izvaja sistematično. Poseben poudarek naj se da ukrepom v okviru izobraževalnega sistema.

Komisija sicer podpira vse ukrepe, ki lahko pripomorejo k temu, da bodo tobačni in povezani izdelki, predvsem trenutno zelo priljubljene elektronske cigarete in njim primerljivi izdelki, dosegljivi v čim manjši meri – tako fizično (v trafikah, trgovinah, na črpalkah itd.) kot prek spleta. S tem se lahko namreč posredno zaščiti tudi otroke in mladostnike, ki bodo s tem v manjši meri prihajali v stik z navedenimi izdelki. Ustrezno bi bilo treba po oceni komisije zamejiti tudi možnost nakupa izdelkov čezmejno ter skrbeti za to, da se črni trg (npr. po poteh prek Jugovzhodne Evrope) na tem področju ustrezno omeji, bodisi z ustrezno ureditvijo trošarin bodisi na druge učinkovite načine.

Po pojasnilih Ministrstva za finance sicer trenutno delež trošarin iz naslova prodaje elektronskih cigaret ni tako visok, da bi aktualno predlagani ukrepi imeli bistven učinek na prihodkovno stran proračuna, pri čemer pa je težko oceniti, kakšen delež prihodkov iz naslova trošarin na elektronske cigarete je posledica trenutno dovoljene uporabe arom v elektronskih cigaretah. Za dosego zadanega cilja manjše dostopnosti do elektronskih cigaret za otroke in mladostnike se tudi Ministrstvo za finance strinja, da bi bilo treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bi morali biti osredotočeni predvsem na omejevanje čezmejnih in spletnih nakupov v državah, ki imajo blažje prepovedi na tem področju in so razmeroma blizu Slovenije.

V zvezi z opozorili glede črnega trga s tobačnimi in povezanimi izdelki pa Ministrstvo za finance pojasnjuje, da pri elektronskih cigaretah črni trg po obsegu ni izrazit, kar je posledica višjih stroškov proizvodnje elektronskih cigaret, medtem ko je v zvezi s črnim trgom s klasičnimi tobačnimi izdelki Ministrstvo za finance že pripravilo določene ukrepe, ki so del novele Zakona o trošarinah, ki je že v obravnavi v Državnem zboru (ZTro-1D, EPA 1352-IX).

Ministrstvo za finance v zvezi z omejevanjem trga s tobačnimi in povezanimi izdelki izpostavlja tudi pravila enotnega evropskega notranjega trga, ki imajo za posledico omejene pristojnosti slovenske carinske uprave, zato kot možno rešitev prepoznava poenotenje prepovedi, povezanih s tobačnimi in povezanimi izdelki, v celotnem evropskem prostoru, saj sprejeti ostrejši ukrepi zgolj nekaterih držav na tem področju ne zadoščajo za dosego zadanih ciljev zaščite zdravja prebivalcev Slovenije.

Komisija je po opravljeni razpravi v okviru glasovanj sprejela naslednja *s k l e p a*:

1. **Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI-B) – skrajšani postopek, EPA 1145-IX, podpira.** (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0)

2. **Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide podpira** (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0) **pripombe stroke in ostale zainteresirane javnosti, prisotne na seji komisije, in predlaga predlagatelju in kvalificiranim predlagateljem amandmajev, da v nadaljevanju zakonodajnega postopka proučijo in upoštevajo pripombe in predloge za dodatno izboljšanje predloga zakona. Predvsem predlog za dodatno prepoved uporabe okusa in vonja mentola v elektronskih cigaretah in posodicah za ponovno polnjenje (10. člen predloga zakona) ter predlog, da se v zvezi z prepovedjo arom in kadilnic zmanjša prehodno obdobje za začetek uporabe sprejetih zakonskih rešitev – prepoved uporabe arom, vključno z aromo mentola, naj na podlagi črtanja 22. člena predloga zakona stopi v veljavo takoj o uveljavitvi zakona, prehodno obdobje, povezano z ukrepom prepovedi kajenja v kadilnicah (24. člen predloga zakona), pa naj traja največ eno leto po uveljavitvi zakona. Okrepi naj se tudi preventivne aktivnosti z namenom večje zaščite otrok in mladostnikov, med drugim s še bolj ostro omejitvijo možnosti dostopa do tobačnih in povezanih izdelkov, tako fizično kot čezmejno in prek spleta. Sprejme naj se tudi ukrepe z namenom čim večje stopnje zamejitve delovanja črnega trga s tobačnimi in povezanimi izdelki.**

* * *

Za poročevalca je bil določen (PRISOTNIH 6, ZA 6, PROTI 0) predsednik komisije, državni svetnik Danijel Kastelic.

Ad 4.)

Predsednik komisije je člane komisije opomnil na naslednjo sejo komisije, ki je bila sklicana za četrtek, 14. 3. 2024, na temo zaključkov posveta *Izzivi psihoterapije v slovenskem prostoru - različni pogledi, skupne rešitve*.

Mag. Nuša Zupanec
sekretarka komisije

Danijel Kastelic
predsednik komisije